Ubmeje 2026-10-20

Dnr SO 7/86

SÁMIID RIIKKASEARVI
Svenska Samernas Riksförbund · SSR

Till Klimat- och
näringslivsdepartementet

Remissyttrande – Kärnkraftsprövningsutredningens slutbetänkande Ny kärnkraft – moderna regler för beredskap och skadeståndsansvar. KN2026/01512

Sámiid Riikasearvi (SSR) lämnar följande yttrande på slutbetänkande Ny kärnkraft – moderna regler för beredskap och skadeståndsansvar med dnr KN2026/01512.

Bakgrund

SSR har en restriktiv hållning till att bygga ut kärnkraften i Sverige, särskilt med beaktande av erfarenheterna från Tjernobyl och hur den olyckan påverkade renskötseln på olika sätt. SSR:s utgångspunkt är, i likhet med andra exploateringar, att de inte kan förläggas inom områden som påverkar renens betesmarker och renskötarens livsmiljö.

Beredskap

Mot bakgrund av tidigare erfarenheter och hur de drabbat det samiska samhället och renskötseln, är samhällets beredskap särskilt viktigt. I utredningen föreslås en modernisering av regelverken kring kärnteknisk beredskap. Tillståndshavaren ska göra en anmälan till Myndigheten för civilt försvar (MUCF), som blir beslutande myndighet för zonernas behov och omfattning. MUCF fattar det formella, övergripande beslutet om behovet av zoner och vilka skyddsåtgärder som ska förberedas (inomhusvistelse, utrymning, jodtabletter).

SSR kan se fördelar med detta förslag. I och med att MUCF är en förvaltningsmyndighet och beslutet om zonerna blir ett förvaltningsbeslut, kommer även Lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket (konsultationslagen) aktualiseras. Detta är betydelsefullt i de fall kärnkraftverk planeras på samisk mark. SSR anser att det är av yttersta vikt att Sametinget, samebyar och samiska organisationer ska konsulteras och beredas möjlighet att påverka zonernas behov och omfattning utifrån ett samiskt perspektiv.

Vidare har även Länsstyrelserna en roll i att fastställa de exakta geografiska gränderna utifrån lokala förhållanden. Även här kan konsultationslagen bli aktuell, vilket är positivt.

Däremot ställer sig SSR kritisk till att utredningen inte förslår bredare samråd gällande planeringszoner med allmänheten eller intresseorganisationer. Frågan om kärntekniskverksamhet är viktig för de som kan komma att påverkas och här bör samhället och intresseorganisationer få möjlighet att påverka hur beredskapen ser ut.

Skadeståndsansvar

Utredningen föreslår att de individuella ansökningarna och prövningarna för lägre belopp tas bort. I stället föreslår utredningen att alla anläggningar (utom reaktorer i drift) och transporter delas in i färdigbestämda riskklasser med fasta belopp direkt i förordningen. En verksamhetsutövare behöver inte längre gå igenom en treårig utredning för att få sitt ansvarsbelopp fastställt.

SSR menar att det finns en del risker med en sådan ändring. Förslaget innebär en minskad möjlighet att i det enskilda fallet argumentera för att en specifik anläggning eller transport innebär en särskild lokal risk (t.ex. för renskötseln) som borde motivera en högre ekonomisk säkerhet. Beloppen blir helt standardiserade utifrån de fasta kategorierna, vilket utesluter lokala perspektiv. SSR anser inte att schablonbelopp är tillräckliga för att täcka de unika och långsiktiga ekonomiska skador som ett radioaktivt utsläpp skulle orsaka på traditionella samiska näringar, där markbeläggning kan förstöra renbetesmarker under mycket lång tid.

Sámiid Riikkasearvi

Hanna Nutti Gråik
Jurist

Jenny Wiik Karlsson
Verksamhetschef och förbundsjurist